

Indokinakrigen 1946-54

For Frankrig var krigen i Indokina først og fremmest et spørgsmål om prestige, men det gjaldt også om at sikre Frankrigs økonomiske interesser og den franske befolkning i Vietnam.

I løbet af 1946-47 sendte franskmændene et stort antal kamperfarne soldater til Vietnam. Overfor de veludrustede franskmænd stod knap 50.000 Vietminh-soldater med ringe udrustning og næsten ingen kamperfaring. Med dette ulige forhold var Vietminh henvist til at føre guerillakrig, hvor den franske hær kæmpede mod en guerillahær, der var beskedent udrustet, men havde godt kendskab til terrænet. De fleste kampe foregik i den nordlige del af Vietnam. Franskmændene var i kraft af bedre udrustning i stand til at beherske byområderne, hvorimod vietnameserne dominerede i bjergene og i junglen. Den militære leder for Vietminh, general Giap, skabte en guerillahær bestående af selvstændigt opererende hærenheder, hvor taktikken gik ud på at rette overraskelsesangreb mod mindre, isolerede franske enheder og undgå regulære slag, hvor materiellet ville blive udslagsgivende.

Den glemte krig: 1946-50

Krigen vakte i de første år ingen større international opmærksomhed. Selv i Frankrig var krigen i Indokina en krig, man ikke talte om. I 1946-47 var Frankrig endnu ikke kommet på fode igen efter Anden Verdenskrig, og ikke mange spekulerede på situationen i Indokina. Der blev ikke sendt franske værnepligtige til Vietnam, og krigen blev udkæmpet udeluk-

kende af fremmedlegionærer, professionelle franske soldater samt vietnamesiske og nordafrikanske lejesoldater. Stormagten USA viste kun ringe interesse for situationen i Indokina. Amerikanerne havde ikke sympati for franskmændenes ønske om at bibeholde deres kolonier i Indokina, og USA havde desuden støttet Vietminh under Anden Verdenskrig. På den anden side spillede Frankrig en stor sikkerhedspolitisk rolle for USA i kampen mod kommunismen i Europa, og USA ville derfor ikke gå imod franskmændenes politik i Indokina. Amerikanerne valgte derfor at holde lav profil i Indokinaspørgsmålet.

Franskmændene forsøgte at få støtte i den vietnamesiske befolkning ved at samarbejde med storbønderne og de største godsejere. Derved blev krigen tværgættet: dels var den en kolonikrig mellem vietnameserne og franskmændene, dels en krig mellem to vietnamesiske samfundsklasser: de store jordbesiddere og bondeklassen.

Delingen af Vietnam en realitet

I slutningen af 1947 stod det klart for Frankrig, at man ikke kunne vinde krigen med militære midler alene, og man forsøgte derfor et samarbejde med Vietnams sidste kejser Bao Dai. Bao Dai fungerede som vietnamesisk kejser fra 1925 frem til den japanske besættelse i 1940, hvor han blev sat i husarrest. Selvom Bao Dai til en vis grad samarbejdede med Ho Chi Minh i 1945-46, var hans fortid som pro-fransk kejser nok til, at der var klar uoverensstemmelse mel-

lem Vietminh og Bao Dai. Det forsøgte franskmændene at udnytte.

Målet for franskmændene var at opstille et troværdigt alternativ til Ho Chi Minh og således svække Vietminhs popularitet. Dette førte til oprettelsen af Staten Vietnam med Bao Dai som statschef inden for rammerne af den Franske Union. Endvidere blev det bestemt, at Vietnam, Cambodia og Laos skulle have egne hære. Dog under fransk kommando i tilfælde af krig – og i krig var man jo. Man ville sikre franske troppers tilstedeværelse i Vietnam, og samtidig sikre franskmændene sig retten til at operere overalt i Indokina.

Den 1. juni 1949 etablerede Bao Dai formelt sit styre, og året efter anerkendte USA og Storbritannien officielt Staten Vietnam, som direkte følge af Kina og Sovjet-blokkens anerkendelse af Den Demokratiske Republik Vietnam. Derved var Vietnams deling i virkeligheden en realitet og den uafhængighed, som Ho Chi Minh havde proklameret i september 1945, gjaldt nu kun for området nord for den 16. breddegrad. Den nordlige del af Vietnam blev fortsat kaldt Den Demokratiske Republik Vietnam og blev styret af en samlingsregering med Vietminh, som den ledende part. I syd derimod, var der nu etableret et pro-vestligt styre med Bao Dai som præsident, men hvor franskmændene dog bevarede den afgørende magt.

Fra kolonikrig til kold krig: 1950-1954

Efter 1950 ændrede Indokinakrigen karakter såvel politisk som militært. To begivenheder uden for Vietnam var med til at bane vejen for dette skift.

I 1945 opstod der borgerkrig i Kina mellem regeringen, der blev ledet af Jiang Jieshi, og de kinesiske kommunister under ledelse af Mao Zedong. I realiteten var det et opgør, som havde stået på siden slutningen af 1920'erne, som nu gik ind i sin afgørende fase. Selvom USA støt-

tede den kinesiske regering militært og økonomisk stod Jiang Jieshi svagt over for kommunisterne. Borgerkrigen sluttede derfor i 1949 med kommunisternes sejr, og Jiang Jieshi måtte flygte til Taiwan, hvor den tidligere kinesiske regering fastholdt USAs støtte.

Den anden begivenhed, som fik Indokinakrigen til at skifte karakter var udbruddet af Koreakrigen i 1950. Korea var ligesom Vietnam blevet midlertidigt delt efter den japanske kapitulation efter Anden Verdenskrig. Den nordlige del af Korea blev administreret af Sovjetunionen og den sydlige del af USA. Da man ikke kunne enes om en løsning af Koreas fremtid, blev der i 1948 dannet to koreanske stater, der begge gjorde krav på hele Korea. Nordkorea blev pro-sovjetisk og Sydkorea blev pro-vestligt. Den 25. juni 1950 trængte Nordkorea ind i Sydkorea, og allerede dagen efter gav den amerikanske præsident Truman ordre til amerikansk støtte til Sydkorea. Snart blev den amerikanske militære deltagelse i Koreakrigen forvandlet til en FN-aktion, fordi Sovjetunionen boykottede FNs sikkerhedsråd, og derfor ikke kunne nedlægge veto mod en samlet FN-aktion imod Nordkorea.

I takt med, at det storpolitiske klima blev koldere, ændrede USA sit syn på situationen i Indokina og betragtede nu Vietminh som et led i den verdensomspændende kommunistiske ekspansion. I 1947 havde USA slået ind på en ny politik – inddæmningspolitikken – der gik ud på at standse kommunismens udbredelse. Den amerikanske præsident Truman var bange for, at hvis USA ikke forhindrede yderligere kommunistisk ekspansion ville USA miste anseelse blandt sine allierede. Efter Kinas "fald" og Nordkoreas invasion i Sydkorea så USA sig derfor nødsaget til at hjælpe Staten Vietnam. Den første amerikanske militærhjælp til Staten Vietnam kom i juni 1950 umiddelbart efter Koreakrigens udbrud, men USA deltog ikke direkte med tropper i krigen i Vietnam.

USAs forsvarsudgifter 1945-53

År	Forsvarsudgifter (mia. USD)	Pct. af BNP
1945	81,6	38,5
1946	44,7	21,4
1947	13,1	5,7
1948	13,0	5,0
1949	13,1	5,1
1950	13,1	4,6
1951	22,5	6,9
1952	44,0	12,7
1953	50,4	13,8

Kilde: Karl-Johann Hemmersam m.fl.: Verden i konflikt og forandring, s.52.

Dominoteorien

I USA blev Truman i 1953 efterfulgt af Eisenhower som præsident. Den ny præsident lagde op til en hårdere udenrigspolitisk kurs overfor kommunismen, hvilket førte til stigende amerikansk støtte til franskmændene i Indokina. Da Frankrig var en vigtig allieret i kampen mod kommunismen i Europa, tilsidesatte USA sin tidligere anti-kolonialistiske politik, og i 1954 bar USA 75 pct. af franskmændenes udgifter til krigen i Indokina.

Eisenhower opfattede kommunismen som en smitsom sygdom, der bredte sig, hvis ikke USA hjalp de siddende regeringer i Asien til at holde sig ved magten og bekæmpe de kommunistiske oprørsbevægelser. Den 7. april 1954 lancerede Eisenhower på en pressekonference den såkaldte Dominoteori, hvor han sammenlignede staterne i Asien med dominobrikker: "Man har en række dominobrikker opstillet, man vælter den første, og der der vil ske med den sidste er, at den med sikkerhed vil blive væltet meget hurtigt. Dette kunne blive begyndelsen til en opløsning, som vil have de mest skæbnesvangre konsekvenser (...) Asien har allerede fået 450 millioner mennesker under

kommunistisk herredømme, og vi har simpelthen ikke råd til at miste flere".

Dominoteorien blev grundlaget for USAs vietnampolitik frem til 1969.

Lokale guerillahære

I de områder, hvor franskmændene fik kontrollen, blev de landsbyråd, som var nedsat af Vietminh i 1945, afløst af nye råd, bestående af pro-franske vietnamesere.

Vietminhs vigtigste militære middel var de lokale guerillahære. Allerede i 1945 begyndte Vietminh at uddanne bønder i brug af våben. Ved udbruddet af Indokinakrigen havde mange landsbyer således en lokal militis, som Vietminh kunne bruge som grundstamme i sine guerillahære. Den almindelige sympati i befolkningen betød, at hele landsbyer hjalp Vietminh-styrkerne i kampen mod franskmændene. I sidste ende var det den vietnamesiske befolknings støtte, mere end den udenlandske hjælp, der resulterede i Vietminhs endelige sejr. Der viste sig, da den endelige styrkeprøve skulle sættes ind i de øde bjergområder omkring junglefæstningen Dien Bien Phu.

Dien Bien Phu

I 1954 kom både den militære og politiske afgørelse på situationen i Indokina. I begyndelsen af 1950'erne kontrollerede Giaps guerillastyrker store dele af Nordvietnam og havde opnået en ret bred støtte hos landbefolkningen i Syd-vietnam, der foretrak uafhængighed fremfor fortsat fransk dominans. De store byer blev derimod fortsat kontrolleret af franskmændene.

Vietminh havde også ført kampen ind i Laos for at befri landet fra fransk indflydelse. Der var således ikke tilfældigt, at krigens afgørende slag koncentreredes om Dien Bien Phu, der ligger i det nordvietnamesiske højland på grænsen til Laos.

I begyndelsen af 1954 erobrede franske eli-

Franske soldater anholder vietminh-soldat, 1950. I 1949-50 skiftede Indokinakrigen karakter, og især amerikanske beslutningstagere begyndte at se Vietminh som en kommunistisk organisation.

tetropper, primært fra fremmedlegionen, den strategisk vigtige junglefæstning Dien Bien Phu. Franskmændene ryddede store arealer jungle omkring fæstningen med det formål at lokke Vietminh ind i en regulær krig. Et politisk motiv var, at franskmændene ønskede at bruge slaget ved Dien Bien Phu til at stå stærkt ved den forestående fredskonference i Genève.

Giap lod i stedet fæstningen omringe og indledte beskydninger med moderne våben, som Vietminh til franskmændenes store overraskelse havde modtaget fra Kina. Da Vietminh efter få dages kamp erobrede den franske landingsbane var franskmændene isolerede og

kunne kun få forsyninger fra luften. Under den 8 uger lange Vietminh-belejring af Dien Bien Phu blev den franske modstand langsomt brudt ned, og den 7. maj 1954 endte krigen med fransk nederlag såvel militært som mentalt.

En lang og udpinende krig var forbi, hvor tabstallene taler sit tydelige sprog: 75.000 var døde på fransk side, heraf ca. 25.000 vietnamesiske tropper i fransk tjeneste. Der er ikke sikre tal på, hvormange vietnamesere der blev dræbt, men vestlige skøn ligger på mellem 1/2-1 million, hvoraf hovedparten var civile.

Nederlaget blev enden på Frankrigs tilstedeværelse i Indokina.

Genève-konferencen 1954

Inden nederlaget ved Dien Bien Phu indså den franske regering, at en fortsættelse af krigen i Indokina ville resultere i indre politisk splittelse i Frankrig. Derfor blev Frankrig enig med USA, England og Sovjetunionen om at afholde en fredskonference om Indokina.

Mens kampene foregik omkring Dien Bien Phu, indledtes konferencen den 26. april 1954 med deltagelse af stormagterne Frankrig, Storbritannien, USA og Sovjetunionen, samt den "nye" stormagt Kina og staterne i Indokina: Cambodia, Laos, Staten Vietnam (syd) og Den Demokratiske Republik Vietnam (nord).

Det var den første internationale konference, hvori Folkerepublikken Kina deltog. Dette satte USA i et alvorligt dilemma, fordi Washington ikke anerkendte det kommunistiske Kina. Dette blev løst ved, at USA lod sig repræsentere ikke med udenrigsminister John Foster Dulles men ved viceudenrigsminister Be-dell Smith.

Som repræsentant fra Sovjetunionen mødte udenrigsminister Molotov, og Folkerepublikken Kina blev repræsenteret af udenrigsminister Chou En-lai. Sovjetunionen og Kina havde samstemmende interesser i Indokina, men deres politik var ikke ens. Det gjaldt for både Peking og Moskva om at forhindre USA i at overtage Frankrigs rolle i Indokina, men de to kommunistiske stormagter ville ikke ubetinget støtte Vietminhs krav.

Genève-aftalerne

Ifølge aftalerne i Genève blev Laos og Cambodia selvstændige og neutrale stater. Vietnam

skulle også være selvstændig, men her kunne man ikke blive enige.

Den Demokratiske Republik Vietnam var repræsenteret med Pham Van Dong, der var den eneste repræsentant for modstandskampen i Indokina, og således fremlagde Vietminhs synspunkter på konferencen. Med de militære sejre i krigen mod franskmændene gjorde Van Dong krav på hele Vietnam samt kontrol over Laos og Cambodia. Men kineserne var ikke interesseret i vietnamesisk kontrol over hele Indokina, og Van Dong måtte gå med til tilbage-trækning fra Laos og Cambodia. Ligeledes

måtte Van Dong, hårdt presset af Kina og Sovjetunionen, bøje sig for en midlertidig deling af Vietnam i et kommunistisk Nordvietnam og et pro-vestligt Sydvietnam. Van Dong krævede fra begyndelsen en deling ved den 13. breddegrad, lige nord for grænsen til Cochinkina. Frankrig derimod krævede en deling ved 18. breddegrad, på grænsen mellem Tonkin og Annam. Presset af Sovjetunionen bøjede Vietminh-delegationen sig til sidst for en deling af Vietnam ved den 17. breddegrad.

Ifølge Genève-aftalerne skulle der inden for to år afholdes frie valg, så Vietnam igen kunne genforenes.

Det kan ikke med sikkerhed forklares, hvorfor Sovjetunionen og Kina pressede Van Dong til at indgå aftalen. For Kinas vedkommende skal forklaringen nok findes i, at det kommunistiske Kina var bange for, at Vietminh fik magten i hele Indokina. Derved ville Indokina komme til at udgøre en kommunistisk stormagt i Asien, hvilket Kina ikke var interesseret i. For Sovjetunionens vedkommende skal svaret formentlig findes i den nyorientering, som i 1954-55 slog igennem i sovjetisk udenrigspolitik.

Stalins død i 1953 førte til nye signaler fra Kreml, som gav forhåbninger om et tøb mellem Øst og Vest. Sovjetunionen begyndte nu en mere blød politik overfor vestmagterne og Sovjetunionens nye stærke mand Nikita Khrustjov lancerede doktrinen om fredelig samskik i februar 1956 som kulminationen på to års ideologisk tøb. Sovjetunionen havde ingen økonomiske eller sikkerhedspolitiske interesser i Indokina, og ville derfor ikke udfordre USA i dette område. Til gengæld håbede Moskva, at Vietnam ved genforeningsvalgene i 1956, som lovet i Genève-aftalen, på fredelig vis kunne overgå til socialistisk styre.

Genève-aftalerne blev underskrevet den 21. juli 1954 af alle deltagende lande undtagen USA og Sydvietnam. USA underskrev ikke af-

talerne, fordi de ikke anerkendte Kina. I stedet fremsatte USA en deklaration, hvori de i overensstemmelse med FN-pagten erklærede at de ikke ville modsætte sig Genève-aftalernes gennemførelse.

Aftalerne blev straks iværksat under overvågning af de internationale kontrolkommissioner i Vietnam, Laos og Cambodia. Våbenhvilens første fase omhandlede: 1. etablering af demarkationslinje ved den 17. breddegrad, 2. tilbage-trækning af franske tropper fra Nordvietnam og Vietminh-styrker fra Sydvietnam, og 3. flytning af ca. 900.000 nordvietnamesere, fortrinsvis katolikker. Det var hovedsaglig de mere velstående vietnamesere, der ikke ønskede at leve under kommunistisk styre. Endvidere flyttede ca. 100.000 sydvietnamesere til Nordvietnam i den tilladte periode af 300 dage.

SEATO-pagten

For at dæmme op for kommunismen i Asien blev der på amerikansk initiativ i september 1954 oprettet en regional sydøstasiatisk forsvarsalliance SEATO (Southeast Asia Treaty Organization). Medlemslandene – USA, Frankrig, England, Australien, New Zealand, Filippinerne, Thailand og Pakistan – erklærede, at væbnet konflikt i området "mod nogen af parterne eller mod nogen stat eller territorium, som parterne enstemmigt måtte udpege som trussel mod dens egen fred og sikkerhed", skulle imødegås efter det enkelte medlemslands forfatningsmæssige fremgangsmåde.

Sydvietnam kunne ikke optages direkte som medlem som følge af Genève-aftalerne. Dette forsøgte USA og Sydvietnam at omgå ved at optage Sydvietnam som protokolstat, hvilket indebar at SEATO i fremtiden skulle beskytte området syd for den 17. breddegrad. Selvom dette var et brud på Genève-aftalernes bestemmelse om et alliancefrit og neutralt Vietnam, blev Nordvietnams skarpe kritik ikke hørt.

Med knyttede næver og det sydvietnamesiske flag viser unge sydvietnamesere i 1955 deres utilfredshed med styrets afvisning af de genforeningsvalg som var lovet i Genève-aftalen 1954.

Uafhængighed uden genforening 1954-1965

Som følge af Genève-konferencen blev Vietnam delt for anden gang på mindre end 10 år. Ved våbenhvilen, maj 1954, befandt der sig ca. 140.000 Vietminh-soldater i det sydlige Vietnam, der nu blev trukket tilbage nord for den 17. breddegrad.

Vietnams deling, som kun skulle have været midlertidig, kom til at vare i 20 år. Det betød, at de to zoner udviklede sig forskelligt og efter forskelligt samfundsmæssigt mønster.

Nordvietnam

Den ni år lange krig efterlod et udmattet og tilbagestående Nordvietnam, hvor det i første omgang gjaldt om at få landbrugsproduktionen i gang igen. Selv om Nordvietnam er rig på mineralressourcer og bedre egnet til industri end til landbrug, domineredes økonomien i 1950-60'erne af landbruget; 60 pct. af befolkningen var beskæftiget på landet, hvor den vigtigste afgrøde var ris, der udgjorde ca. 75 pct. af den samlede kornproduktion.

Umiddelbart efter aftalerne i Genève påbegyndte man i nord en jordreform, der skulle forsøge at udligne den skæve jordfordeling. Resultatet blev at ca. 800.000 hektar jord blev fordelt mellem ca. to millioner bondefamilier, der tidligere kun havde haft meget små brug eller slet ingen jord. Med den private ejendomsret til jorden fordelt på de mange småbønder håbede Vietminh at komme godsejerne og storbondernes magt til livs. Men fordelingen af jorden på småbønderne betød, at jordbrugene stadigvæk

var meget små, og da høsten slog fejl i 1957 måtte mange småbønder sælge deres jord for at overleve.

Da franskmændene forlod Nordvietnam i 1954 var størstedelen af industriapparatet stærkt beskadiget, og de dele, som var intakte blev demonteret og ført ud af landet. Ligeledes forsvandt næsten alt personale med højere uddannelse, idet de fleste ingeniører, teknikere og arbejdsledere var franske. Trods dette skete der i perioden 1954-1965 en kraftig industriel udvikling i Nordvietnam, med en årlig vækst på ca. 14 pct. (mod 4 pct. i landbruget). I denne periode blev antallet af større industrianlæg øget fra 40 til ca. 1.200. En vigtig forudsætning for denne udvikling i sværindustrien var de rige forekomster af kul, der blev Nordvietnams vigtigste energikilde.

Efter 1954 blev udenrigshandelen forøget, samtidig med, at den blev flyttet fra de gamle handelspartnere til de kommunistiske stater. Kina og Sovjetunionen var de næste årtier Nordvietnams vigtigste handelspartnere.

Sydvietnam

Frankrigs rolle var efter Indokinakrigen udspillet, og USA overtog efter Genève-aftalerne initiativet i kampen for at undgå et kommunistisk Vietnam. Opgaven for amerikanerne var i første omgang at finde en leder, der havde støtte i befolkningen og som med sociale reformer kunne opbygge et demokrati efter vestligt forbillede.

Under Genève-konferencen gav Frankrig Staten Vietnam fuld uafhængighed efter pres fra USA, og den 16. juli 1954 udnævntes den katolske Ngo Dinh Diem til premierminister. Den 53 årige Diem stammede fra det centrale Vietnam og var ud af en rig godsejerfamilie. Han var ukendt for den unge generation af vietnamesere, men den ældre generation huskede ham for at modarbejde franskmændene ved at træde af som indenrigsminister i 1933, og siden da at have levet i eksil.

Den 3. august 1954 iværksatte USA et hasteprogram omfattende økonomisk og militær bistand til Diem. Den amerikanske regerings mål var at "bevare et venligsindet, ikke kommunistisk Sydvietnam" og "at forhindre en kommunistisk sejr ved hjælp af et valg i hele Vietnam".

Saigon-regimet

I perioden, der fulgte udnævnelsen af Diem, opstod i syd en autoritær stat, som ikke accepterede opposition, og som blev styret enerådigt af Diem og hans familie. Allerede i februar 1955 foreslog Den Demokratiske Republik Vietnam at genoprette normale handels- og kommunikationsforbindelser mellem Nord- og Sydvietnam. Dette afslog Diem, med den begrundelse, at dette blot var et dække for kommunistisk infiltration. I januar 1956 udstedte Diem en erklæring, der forbød al opposition og erklærede, at alle, der var til fare for statens sikkerhed, ville blive anholdt. Det er anslået, at der alene i 1956 blev anholdt omkring 50.000 politiske modstandere i Sydvietnam.

Som katolik fra det centrale Vietnam havde Diem ingen politisk base i Saigon eller de sydlige provinser. Diem forsøgte at tilkæmpe sig kontrol over disse områder ved i sommeren 1956 at ophæve de folkevalgte landsbyråd og erstatte dem med egne folk. Med ét slag var Sydvietnams landsbyselvstyre, som de havde haft selv under det franske kolonistyre, fjernet.

En katolsk præst besøger nordvietnamesere, der var flyttet til Sydvietnam efter Genève-konferencen. En stor del af de ca. 900.000 vietnamesere, der flyttede fra nord i 1954-55 var katolikker og lokket af den katolske kirke til syden for at støtte det katolske Diem-styre.

Dertil kom, at en stor del af de embedsmænd, som skulle forvalte de nye landsbyråd, var katolske flygtninge fra nord. De henvend 900.000 katolikker, der i efteråret 1954 flygtede fra nord til syd, forstærkede de etniske spændinger i Sydvietnam mellem katolikkerne, der udgjorde ca. 10 pct. af befolkningen, og de buddhistiske befolkningsflertal. Befolkningens utilfredshed blev ikke mindre, da Diem begyndte systematisk at undertrykke og forfølge buddhisterne. Ved hjælp af sin bror ærkebiskop Ngo Dinh Thuc af Huế blev den romersk katolske kirke Saigon-regimets tro støtte.

Selv om USA over for Diem tilkendegav, at de forventede reformer og en mere lempelig politik, havde amerikanerne i realiteten bundet sig til at støtte Diem-regimet uanset hvilken politik, han førte. Til gengæld betød den amerikanske støtte, at Diem affandt sig med den manglende sympati og støtte i befolkningen.

Jordreformer kunne have gjort Sydvietnam mindre afhængig af udenlandsk hjælp og skaffet Diem befolkningens støtte, som han manglede. Men effektive jordreformer udeblev, dels fordi regimet blev holdt i live ved hjælp af økonomisk støtte fra USA, dels fordi Diem ikke ønskede at ændre klassestrukturen i landet, da de katolske godsejere og den rige overklasse var blandt Diems trofaste tilhængere.

I stedet for at løse Sydvietnams økonomiske problemer søgte Diem at bekæmpe kommunismen med brutale metoder. Dette førte til en systematisk klapjagt på de bønder, der blev mistænkt for at have støttet Vietminh. I de områder, som Vietminh-styrkerne havde kontrolleret under Indokina-krigen, var der gennemført jordreformer og opretter kooperativer. Disse blev opløst af Diem, og jorden blev givet tilbage til godsejerne og storbønderne. Det resulterede i, at 15 pct. af befolkningen i 1960 ejede 75 pct. af jorden. Dermed genopstod det gamle konfliktmønster, hvor bønderne tilsluttede sig Vietminh imod godsejerne, der støttede Diem. Bønderne i Sydvietnam glemte ikke, at det var Vietminh, der i 1945 havde befriet dem fra franskmændene og godsejernes tyranni.

Mere end 80 pct. af USAs støtte til Diem-styret gik til opbygning af hæren og statsadministrationen, samt til finansiering af et stort net af efterretningstjenester, der var nødvendige for at holde sammen på styret.

Afvisning af valg

I juli 1955 forlangte Hanoi, at de forberedende forhandlinger om genforeningsvalget blev indledt, som aftalt i Genève. Dette afslog Diem med den begrundelse, at Nordvietnam ikke opfyldte de demokratiske spilleregler. Iøvrigt henviste Diem til, at den sydvietnamesiske regering ikke havde underskrevet Genève-aftalen, og derfor ikke var bundet af denne. Dette støttede USA, som allerede i august 1954 havde tilkendegivet, at man burde udskyde valget, da det

utvivlsomt ville føre til et forenet Vietnam under Ho Chi Minhs ledelse.

I efteråret 1955 styrkede Diem yderligere sin magtposition ved at vinde præsidentvalget over Bao Dai. Samtidig ændrede Sydvietnam navn til Republikken Vietnam. I modsætning til Staten Vietnam, der gjorde krav på magten over hele Vietnam, afgrænsedes Republikken Vietnam til området syd for den 17. breddegrad. Saigon afskrev dermed indirekte at tale om valg og genforening.

Voksende modstand mod Diem

I de første år efter Genève-aftalerne kom modstanden mod Diem til udtryk ved politisk agitation, passivt forsvar (minerede veje og stier) og selektiv vold mod regeringsembedsmænd. Men henimod slutningen af 1950'erne blev væbnet sammenstød mere og mere almindeligt. Det er bemærkelsesværdigt, at der ikke før 1958-59 blev etableret mere organiseret modstand mod Diem-styret, der i takt med sin mere og mere brutale fremfærd fik en meget stor del af Sydvietnams befolkning imod sig. Forklaringen er for det første, at Diem-styrets gennemgribende arrestationer af Vietminh-sympatisører i 1954-55 havde ført til en total lammelse af stort set al organiseret modstand mod regimet. For det andet førte Hanoi i perioden frem til 1959 en ikke-indblandingspolitik – Nordvietnam ville ikke støtte væbnet oprør mod Diem-styret, fordi Ho Chi Minh troede på, at Diem-styret før eller siden ville bryde sammen med et genforeningsvalg til følge. I starten af 1960 skiftede Hanoi imidlertid politik og støttede en opfordring fra tidligere Vietminh soldater i syd til at danne en bred befrielsesfront.

Den Nationale Befrielsesfront (FNL)

I 1960 sluttede forskellige modstandsgrupper sig sammen og dannede Den Nationale Befriel-

sesfront (FNL – Front National de Liberation). Man valgte bevidst den samme betegnelse som den algeriske frihedsbevægelse, der havde ført an i kampen mod franskmændene.

Kernen i FNL blev et stort antal tidligere Vietminh-soldater, der var blevet i Sydvietnam efter 1954, og kommunisterne, der blev støttet direkte af Nordvietnam. På grund af befolkningens utilfredshed med Diem-styret fik FNL stor folkelig opbakning, der i begyndelsen mindede om den brede folkelige støtte til Vietminh under Indokina-krigen.

FNL måtte have et politisk program for at kunne optræde som legalt alternativ til Diem-styret, og samtidig have et civilstyre til administration af de områder, der var under deres kontrol. For at få maksimal støtte fra Diems modstandere udarbejdedes i december 1960 et 10-punkts program.

FNLs mål var at:

1. Fjerne Diem og danne en national demokratisk koalitionsregering.
2. Sikre de demokratiske rettigheder: presse-, ytrings-, forsamlingsfrihed, samt sikre amnesti for politiske fanger.
3. Opbygge et nationalt og suverænt økonomisk system, der tilgodeser landets ressourcer og forbedrer befolkningens levestandard.
4. Gennemføre en jordreform, der sikrer bøndernes ret til jorden.
5. Gennemføre en uddannelsesreform, som bekæmper analfabetismen.
6. Danne en national hær og forbyde fremmede militærbaser i landet.
7. Sikre lige rettigheder for landets minoriteter, samt liggeret mellem mænd og kvinder.
8. Forme en udenrigspolitik baseret på neutralitet og alliancefrihed.
9. Oprette normale forbindelser mellem de to zoner og fremme forhandlingerne for genforening.
10. Bekæmpe aggressive krige og støtte be-

vælgelser, der fremmer fred, demokrati og social udvikling.

Den amerikanske regering mente, at FNL var styret direkte af det kommunistiske Nordvietnam. Der er dog mere rigtigt at betegne FNL som en ren sydvietnamesisk befrielsesfront, der fik støtte og forsyninger fra Nordvietnam. Først da USA optrappede krigen fra 1965 sendte Nordvietnam hærenheder til Sydvietnam.

FNL nedsatte komiteer i landbyerne, som distribuerede løbesedler, politisk materiale og andre publikationer, og som orienterede om regionens problemer og om kampene mod Diem-styret via radiostationer i bjergene. Befrielsesfronten besøgte ofte landsbyerne efter mørkets frembrud for at rekruttere nye medlemmer.

De strategiske landsbyer

I 1961 kom det til en lang række FNL-støttede opstande overalt i Sydvietnam, og i løbet af 1961 kontrollerede FNL-tropperne, der af modstanderne blev kaldt vietcong dvs. vietnamesiske kommunister, halvdelen af Sydvietnam. Som følge af denne udvikling iværksatte Saigon-regeringen det såkaldte strategiske landsby-program. Dette program gik ud på at flytte hele landsbyer til indhegnede og beskyttede byer. Formålet var at yde bønderne beskyttelse og afskære FNL fra deres vigtigste kilder til forsyninger, efterretninger og rekrutter. Men den politiske virkning blev stik modsat den tilsigtede. Landsbyer, hvor familier i generationer havde levet, blev forladt og nedbrændt, og markerne oversprøjet med kemikalier. Dette medførte store menneskelige omkostninger for vietnameserne, og FNL fik en betydelig støtte i befolkningen som følge af projektet.

Forsøg på fred

Som følge af befrielsesfrontens fremgang i Sydvietnam og stigende støtte i befolkningen,

sendte FNL en fredserklæring til præsident Diem. I denne erklæring ønskede FNL, at Sydvietnam blev neutralt, og der blev dannet en samlingsregering med repræsentanter fra alle politiske grupper, religiøse sekter og minoritetsgrupper. Der skulle etableres et parlament, som skulle sikre de demokratiske rettigheder, og

En af de syv selvmordsbrændinger i sommeren 1963 i protest mod Diem-styret. Billeder som dette gik verden rundt, og vakte store protester mod USAs støtte til Diem-styret.

Sydvietnam skulle føre en neutral udenrigspolitik. Erklæringen indeholdt ingen krav om genforening med Nordvietnam. Selvom aftalen indeholdt reelle fredsbevarende forslag ville Diem, støttet af USA, ikke forhandle med befrielsesfronten.

Buddhist demonstrationerne mod Diem

USAs støtte til Diem, hvis handlinger var af en sådan karakter, at det vakte afsky i det meste af den vestlige verden, blev i større og større grad en belastning for den amerikanske præsident Kennedy. I sommeren 1963 blev Saigon rystet af en lang række demonstrationer, hvor buddhisterne viste deres utilfredshed med det katolske Diem-styre. Krisen blev forværret i juni 1963, da syv munke i protest mod Diem-styret foretog selvmordsbrændinger. Billeder fra demonstrationerne gik verden rundt og førte til stigende kritik af den amerikanske regerings støtte til Diem.

Diem stødte via sin brutale politik flere og flere grupper i den vietnamske befolkning fra sig, og i 1963 faldt også den trofaste støtte fra hæren fra. Som resultat af dette blev Diem fjernet den 1. november 1963 ved et militærkup, der havde USAs fulde støtte.

Skiftende regeringer

Efter militærkuppet mod Diem fulgte en række militære og civile regeringer efter hinanden i hastig rækkefølge, hvilket understregede det politiske og økonomiske kaos, der var i Sydvietnam. Gældende for de skiftende regeringer var, at de ikke havde støtte i befolkningen. Interne magtkampe i hæren førte til, at det ene statskup afløste det andet og på mindre end to år havde Sydvietnam 10 forskellige regeringer, de fleste med en general som leder. De skiftende regeringer svækkede kampen mod FNL, der i 1965 havde mere end halvdelen af Sydvietnams landsbyer under kontrol.

Amerikansk vietnampolitik 1961-1965

USAs støtte til kuppet mod Ngo Dinh Diem den 1. november 1963 var et udtryk for den amerikanske regerings stadig dybere engagement i Sydvietsnams indre forhold. Men hvad lå til grund for, at amerikanerne blev mere og mere involveret i Vietnam?

I perioden efter Genève-aftalerne steg antallet af amerikanske militærrådgivere i Vietnam fra 685 i 1954 til ca. 2.000 i 1961. På denne måde forsøgte amerikanerne at erstatte franskmændene og støtte deres sydvietnamesiske allierede. Præsident Eisenhower og udenrigsminister Dulles opfattede situationen i Vietnam som en global styrkeprøve mellem USA på den ene side og Sovjetunionen/Kina på den anden. Denne opfattelse overtog John F. Kennedy, da han i januar 1961 blev indsat som ny amerikansk præsident.

Kennedys hemmelige krig

Præsident Kennedy mente, at Diems manglende støtte i befolkningen og den sydvietnamesiske hærers mangel på kampånd kunne kureres "hvis blot tilstrækkeligt mange hårdtarbejdende amerikanske civile og militære embedsmænd blev sat ind i Sydvietnam for at vise sydvietnameserne fra top til bund, hvordan de skulle bære sig ad med at komme igang med at vinde krigen". På denne måde kom den amerikanske regering ind på en glidebane, der i grunden banede vejen for USAs stigende tilstedeværelse i Vietnam.

Diems upopularitet i landbefolkningen førte til, at krigen mod FNL gik dårligt for den sydvietnamesiske regering, der således medførte, at USA måtte øge sin støtte for at undgå, at Sydvietnam skulle blive løbet over ende af FNL.

Skønt Kennedy modstod presset fra dele af Forsvarsministeriet og generalstaben om at indsatte amerikanske kamptropper, tog han en række forholdsregler, der udvidede det amerikanske engagement i Vietnam.

I maj 1961 sendte Kennedy 400 specialtropper og 100 militærrådgivere til Vietnam uden offentlighedens kendskab. Kennedys beslutning udsatte spørgsmålet om, hvorvidt USA skulle sende kampstyrker til Vietnam. Regeringen var splittet i dette spørgsmål. Vicepræsident Johnson var fortalende for en stor amerikansk indsats, mens viceudenrigsminister Chester Bowles så fornuften i at danne et neutralt bælte af lande bestående af Burma, Thailand, Cambodien, Laos, Sydvietnam og Malaysia. Hvis dette kunne få Sovjetunionens samtykke, kunne Kina holdes ude af Sydøstasien.

Taylor-Rostow missionen

I oktober 1961 sendte Kennedy sin personlige militærrådgiver Maxwell Taylor til Vietnam med henblik på at overveje tre strategiske muligheder:

1. Amerikansk intervention med brug af op til tre divisioner amerikanske kamptropper for at nedkæmpe FNL
2. Udsende et mindre antal amerikanske tropper for at etablere en amerikansk tilstedeværelse i Vietnam
3. Optrappe antallet af amerikanske militærrådgivere

Taylor, som var general, blev ledsaget af Walt Rostow fra Det Hvide Hus. Uden repræsentanter fra Udenrigsministeriet blev missionen udtryk for, at Vietnam-problemet lå i hænderne på Forsvarsministeriet, fordi Kennedy mente, at de militære aspekter var mere påtrængende end de rent udenrigspolitiske.

Taylor og Rostows betænkning koncentrede sig om de militære anliggender og anbefalede et forøget antal amerikanske militærrådgivere i Sydvietnam. Især skulle amerikanerne løse opgaver med hensyn til lufttransport og flyverekognoscering, som vietnameserne ikke selv var i stand til. På længere sigt blev udvidelsen i antallet af amerikanske militærrådgivere i Sydvietnam grundlaget for den forøgede amerikanske indsats i Vietnam, og det blev meddelt den sydvietnamesiske regering, at USA forventede at blive inddraget i ledelsen af krigen: "Vi forventer at få del i beslutningsprocesserne politisk, økonomisk såvel som militært, når de angår den sikkerhedsmæssige situation".

Afgørende for udformningen af Kennedys vietnampolitik var i virkeligheden situationen i Laos, som var yderst kritisk.

Situationen i Laos

Eisenhower havde efter Laos' selvstændighed efter Genève-konferencen i 1954 støttet de højreorienterede i kampen om magten. I konflikten, der nærmede sig en borgerkrig, var de højreorienterede i starten af 1961 på tilbagetog efter angreb fra kommunisterne og de neutrale. I denne situation valgte Kennedy at søge et kompromis

og våbenhvile fremfor at fortsætte støtten til de højreorienterede, hvilket førte til en international overenskomst, hvor Laos blev erklæret neutral under ledelse af en bred samlingsregering. Kennedys politik i Laos medførte stigende kritik fra ledende folk i Kongressen og Forsvarsministeriet. Derfor blev Kennedys optrapning af USAs tilstedeværelse i Vietnam 1961-62 et forsøg på dels at imødegå denne kritik, og samtidig vise Sovjetunionen, at USA bestemt ikke havde tænkt sig at give afkald på Sydøstasien.

Krigens virkelighed

I løbet af 1962 opbyggede USA et net af militærrådgivere i Sydvietnam. De amerikanske rådgivere hjalp deres vietnamesiske kolleger med teknisk bistand og militær planlægning. Specielt tilstedeværelsen af amerikanske helikopterpiloter havde stor betydning for mobiliteten af den sydvietnamesiske hær.

Dette ændrede krigens hverdag for civilbefolkningen: Regeringsstyrkernes stigende mængde af våben, specielt de bevæbnede helikoptere, forøgede FNLs tabstal betydeligt. Dette førte til, at FNL begyndte en heftig gengældelseskampagne, som i stort omfang gik ud over civilbefolkningen. For at gengælde egne tab myrdede og kidnappede parrisanerne folk, som var mistænkt for at hjælpe regeringsstyrkerne.

FNLs stigende terror syntes at have haft en vis effekt på den amerikanske regering, der efterfølgende øgede sin støtte til Diem. Da Kennedy blev myrdet i november 1963, var der ca. 14.000 amerikanske militærrådgivere i Vietnam.

Arven fra Kennedy

Det var Kennedy, der lagde grunden til det dybe amerikanske engagement i Vietnam, der blev videreført af Lyndon B. Johnson. Diems fald ved militærkuppet, november 1963, gav den ny amerikanske præsident mulighed for at

Den militære opbygning i Sydvietnam 1954-63

	Amerikanske	Sydvietnamesiske	FNL
1954	65	242.000	
1961	1.000	207.000	12.000
1962	10.000	251.000	15-20.000
1963	14.000	270.000	22-25.000

Kilde: Krigsministeriet

indlede forhandlinger med de ny sydvietnamesiske ledere om overholdelse af Genève-aftalen. Men Johnson kunne ikke som sin første handling radikalt ændre den amerikanske vietnam-politik og han meddelte den ny regeringsleder general Duong Van Minh, at den amerikanske regering ville fortsætte sin hjælp til Republikken Vietnam.

Men de skiftende militærregeringer i Saigon tabte afgørende kontrol med landet, så FNL i begyndelsen af 1964 kontrollerede ca. 40 pct. af området syd for den 17. breddegrad. Dertil kom, at avisen The Observer i Saigon oplyste, at 4-5 millioner vietnamesere støttede FNL. Dette skabte uro i Washington, og frustration blandt de amerikanske rådgivere i Vietnam, hvis antal nærmede sig 21.000.

Faren for en yderlig optrapning af krigen i sommeren 1964 førte til et nyt forsøg på at samle stormagterne til en konference om Vietnam. Dette fik støtte i Moskva, Hanoi og Paris, men Johnson ønskede ikke en gentagelse af Genève-konferencen fra 1954. Det amerikanske præsidentvalg stod for døren, og Johnson ville ikke risikere at republikanerne kritiserede ham for at være gået med til et kompromis, der med al sandsynlighed ville føre til et kommunistisk Vietnam.

Johnsons valgstrategi

Præsident Johnson var klar over, at USA måtte optrappe sit engagement i Sydvietnam, hvis ikke FNL skulle vinde krigen og gøre hele Vietnam kommunistisk. Men Johnson var bange for, at en hård amerikansk politik i Vietnam ville støde på modstand i den amerikanske befolkning, hvilket i sidste ende kunne føre til nederlag i præsidentvalget i november 1964. Derfor valgte Johnson en strategi, der gik ud på, at han overfor de amerikanske vælgere havde to mål i Vietnam: 1. at forhindre kommunistisk ekspansion i Vietnam og det øvrige Sydøstasien, og 2. at USA begrænsede sig til at støtte Sydvietnam økonomisk og militært uden at sende amerikanske soldater til Vietnam. For at understrege dette kritiserede Johnson i valgkampen forslag om, at USA skulle bombe i Nordvietnam.

Men udviklingen i Vietnam viste, at Johnson førte en helt anden politik end den, han gav udtryk for overfor de amerikanske vælgere. I virkeligheden besluttede Johnson under valgkampen, i februar 1964, at USA skulle optrappe den amerikanske tilstedeværelse i Vietnam, men at dette skulle holdes hemmeligt indtil efter præsidentvalget.

Operationsplan 34A

Johnson-administrationen begyndte i februar 1964 at gennemføre hemmelige militærangreb på Nordvietnam. Disse hemmelige militære operationer gik under betegnelsen operationsplan 34A, og omfattede en lang række aktiviteter lige fra spiontogter over Nordvietnam med U2 fly og kidnapninger af nordvietnamesiske borgere til indsamling af efterretninger, til faldskærmsnedkastninger af sabotagegrupper og folk til psykologisk krigsførelse i Nordvietnam, kommandoraid fra kysten mod jernbane- og vejbroer og bombardementer af nordvietnamesiske kystforsvarsanlæg fra torpedobåde.

En anden væsentlig del af Johnsons hemmelige krigsførelse i foråret 1964 var bombetogter i Laos mod FNL-styrker, som opererede via Ho Chi Minh-stien ind i Sydvietnam. Johnson optrappede gradvist disse operationer i foråret og sommeren 1964 som generalprøve på kommende bombardementer af Nordvietnam.

Et tredje element i den hemmelige krigsførelse var de såkaldte DeSoto-patruljer i Tonkinbugten. Disse patruljer bestod af amerikanske destroyere, der patruljerede i internationalt farvand med det formål at skaffe oplysninger om nordvietnamesernes kystbevogtning. Desuden ydede de beskyttelse for de sydvietnamesiske skibe, der rettede angreb mod Nordvietnam.

Operationsplan 34A var udtryk for, at Johnson vurderede, at Vietnam-spørgsmålet var et militært og ikke et politisk anliggende. Johnson og hans rådgivere mente, at USA, som verdens stærkeste magt, i Vietnam skulle vise sin vilje og

evne til at sætte den storpolitiske dagsorden. Krigens betydning for den vietnamesiske befolkning var underordnet i forhold til, hvad den betød for USA's magtpolitiske position i verden.

Fuldmagt til krig

I august 1964 rettede Nordvietnam, ifølge amerikanske efterretningskilder, fjendtlige angreb på amerikanske skibe i internationalt farvand i Tonkinbugten.

I virkeligheden forsøgte Johnson at bruge episoden i Tonkinbugten som rygdækning for at optrappe krigen mod Nordvietnam. Efter al sandsynlighed var det nordvietnamesiske angreb fremprovokeret efter, at sydvietnamesiske destroyere under amerikansk beskyttelse havde angrebet de nordvietnamesiske øer Hon Me og Hon Ngu (se kortet forrest i bogen).

Johnson havde allerede i maj 1964 udfærdiget en resolution, som han nu kunne fremlægge for den amerikanske Kongres. Resolutionen blev vedtaget af Kongressen den 7. august 1964 og gav præsidenten mulighed for at udvide det amerikanske engagement i Vietnam. Følgerne af Tonkinbugtresolutionen var massive overførelser af amerikanske tropper og krigsmateriel til Sydvietnam i starten af 1965.

Tonkinbugtresolutionen blev det formelle grundlag for det efterhånden kraftigere amerikanske engagement i Vietnam. Strategien gik ud på, at Johnson skulle bruge Kongressens resolution i starten af 1965, således at administrationen kunne bruge et par måneder efter præsidentvalget til at forberede de amerikanske vælgere på en ny krig i Sydøstasien.